ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ത്രയോദശോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ത്രയോദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
സാധു പൃഷ്ടം മഹാഭാഗ ത്വയാ ഭാഗവതോത്തമ ।
യന്നൂതനയസീശസ്യ ശൃണ്വന്നപി കഥാം മുഹുഃ ॥ **1** ॥

സതാമയം സാരഭൃതാം നിസർഗോ
യദർഥവാണീശ്രുതിചേതസാമപി ।
പ്രതിക്ഷണം നവ്യവദച്യുതസ്യ യത്
സ്ത്രിയാം വിടാനാമിവ സാധുവാർതാ ॥ **2** ॥

ശൃണുഷ്വാവഹിതോ രാജന്നപി ഗുഹ്യം വദാമി തേ ।
ബ്രൂയുഃ സ്നിഗ്ധസ്യ ശിഷ്യസ്യ ഗുരവോ ഗുഹ്യമപ്യുത ॥ **3** ॥

തഥാഘവദനാൻമൃത്യോ രക്ഷിത്വാ വത്സപാലകാൻ ।
സരിത്പുലിനമാനീയ ഭഗവാനിദമബ്രവീത് ॥ **4** ॥

അഹോഽതിരമ്യം പുലിനം വയസ്യാഃ
സ്വകേലിസമ്പൻമൃദുലാച്ഛവാലുകം ।
സ്ഫുടത്സരോഗന്ധഹൃതാലിപത്രിക -
ധ്വനിപ്രതിധ്വാനലസദ്ദ്രുമാകുലം ॥ **5** ॥

അത്ര ഭോക്തവ്യമസ്മാഭിർദിവാ രൂഢം ക്ഷുധാർദിതാഃ ।
വത്സാഃ സമീപേഽപഃ പീത്വാ ചരന്തു ശനകൈസ്തൃണം ॥ **6** ॥

തഥേതി പായയിത്വാർഭാ വത്സാനാരുധ്യ ശാദ്വലേ।
മുക്ത്വാ ശിക്യാനി ബുഭുജുഃ സമം ഭഗവതാ മുദാ ॥ **7** ॥

കൃഷ്ണസ്യ വിഷ്വക് പുരുരാജിമണ്ഡലൈ -
രഭ്യാനനാഃ ഫുൽലദൃശോ വ്രജാർഭകാഃ।
സഹോപവിഷ്ടാ വിപിനേ വിരേജു -
ശ്ചദാ യഥാംഭോരുഹകർണികായാഃ ॥ **8** ॥

കേചിത് പുഷ്പൈർദലൈഃ കേചിത്
പൽലവൈരങ്കുരൈഃ ഫലൈഃ।
ശിഗ്ഭിസ്ത്വഗ്ഭിർദൃഷദ്ഭിശ്ച
ബുഭുജുഃ കൃതഭാജനാഃ ॥ **9** ॥

സർവേ മിഥോ ദർശയന്തഃ സ്വസ്വഭോജ്യരുചിം പൃഥക്।
ഹസന്തോ ഹാസയന്തശ്ചാഭ്യവജഹ്രുഃ സഹേശ്വരാഃ ॥ **10** ॥

ബിഭ്രദ് വേണും ജഠരപടയോഃ
ശൃംഗവേത്രേ ച കക്ഷേ
വാമേ പാണൗ മസൃണകവലം
തത്ഫലാന്യംഗുലീഷു।
തിഷ്ഠൻ മധ്യേ സ്വപരിസുഹൃദോ
ഹാസയൻ നർമഭിഃ സ്വൈഃ
സ്വർഗേ ലോകേ മിഷതി ബുഭുജേ
യജ്ഞഭുഗ് ബാലകേലിഃ ॥ **11** ॥

ഭാരതൈവം വത്സപേഷു ഭുഞ്ജാനേഷ്വച്യുതാത്മസു।
വത്സാസ്ത്വന്തർവനേ ദൂരം വിവിശുസ്തൃണലോഭിതാഃ ॥ **12** ॥

താൻ ദൃഷ്ട്വാ ഭയസന്ത്രസ്താനൂചേ കൃഷ്ണോഽസ്യ ഭീഭയം।
മിത്രാണ്യാശാൻമാ വിരമതേഹാനേഷ്യേ വത്സകാനഹം ॥ **13** ॥

ഇത്യുക്ത്വാദ്രിദരീകുഞ്ജഗഹ്വരേഷ്വാത്മവത്സകാൻ।
വിചിൻവൻ ഭഗവാൻ കൃഷ്ണഃ സപാണികവലോ യയൗ ॥ **14** ॥

അംഭോജൻമജനിസ്തദന്തരഗതോ
മായാർഭകസ്യേശിതു -
ർദ്രഷ്ടും മഞ്ജു മഹിത്വമൻയദപി ത -
ദ്വത്സാനിതോ വത്സപാൻ।
നീത്വാൻയത്ര കുരൂദ്വഹാന്തരദധാത്
ഖേഽവസ്ഥിതോ യഃ പുരാ
ദൃഷ്ട്വാഘാസുരമോക്ഷണം പ്രഭവതഃ
പ്രാപ്തഃ പരം വിസ്മയം ॥ **15** ॥

തതോ വത്സാനദൃഷ്ട്വൈത്യ പുലിനേഽപി ച വത്സപാൻ।
ഉഭാവപി വനേ കൃഷ്ണോ വിചികായ സമന്തതഃ ॥ **16** ॥

ക്വാപ്യദൃഷ്ട്വാന്തർവിപിനേ വത്സാൻ പാലാംശ്ച വിശ്വവിത്।
സർവം വിധികൃതം കൃഷ്ണഃ സഹസാവജഗാമ ഹ ॥ **17** ॥

തതഃ കൃഷ്ണോ മുദം കർതും തൻമാതൄണാം ച കസ്യ ച।
ഉഭയായിതമാത്മാനം ചക്രേ വിശ്വകൃദീശ്വരഃ ॥ **18** ॥

യാവദ് വത്സപവത്സകാൽപകവപു -
ർയാവത് കരാംഘ്ര്യാദികം
യാവദ് യഷ്ടിവിഷാണവേണുദലശിഗ്
യാവദ് വിഭൂഷാംബരം।
യാവച്ഛീലഗുണാഭിധാകൃതിവയോ
യാവദ് വിഹാരാദികം
സർവം വിഷ്ണുമയം ഗിരോഽംഗവദജഃ
സർവസ്വരൂപോ ബഭൗ ॥ **19** ॥

സ്വയമാത്മാഽഽത്മഗോവത്സാൻ പ്രതിവാർയാത്മവത്സപൈഃ।
ക്രീഡന്നാത്മവിഹാരൈശ്ച സർവാത്മാ പ്രാവിശദ് വ്രജം ॥ **20** ॥

തത്തദ്വത്സാൻ പൃഥങ് നീത്വാ തത്തദ്ഗോഷ്ഠേ നിവേശ്യ സഃ।
തത്തദാത്മാഭവദ് രാജംസ്തത്തത്സദ്മ പ്രവിഷ്ടവാൻ ॥ **21** ॥

തൻമാതരോ വേണുരവത്വരോത്ഥിതാ
ഉത്ഥാപ്യ ദോർഭിഃ പരിരഭ്യ നിർഭരം।
സ്നേഹസ്നുതസ്തൻയപയഃസുധാസവം
മത്വാ പരം ബ്രഹ്മ സുതാനപായയൻ ॥ **22** ॥

തതോ നൃപോൻമർദനമജ്ജലേപനാ -
ലങ്കാരരക്ഷാതിലകാശനാദിഭിഃ।
സംലാലിതഃ സ്വാചരിതൈഃ പ്രഹർഷയൻ
സായം ഗതോ യാമയമേന മാധവഃ ॥ **23** ॥

ഗാവസ്തതോ ഗോഷ്ഠമുപേത്യ സത്വരം
ഹുങ്കാരഘോഷൈഃ പരിഹൂതസംഗതാൻ।
സ്വകാൻ സ്വകാൻ വത്സതരാനപായയൻ
മുഹുർലിഹന്ത്യഃ സ്രവദൗധസം പയഃ ॥ **24** ॥

ഗോഗോപീനാം മാതൃതാസ്മിൻ
സർവാ സ്നേഹർദ്ധികാം വിനാ।
പുരോവദാസ്വപി ഹരേ -
സ്തോകതാ മായയാ വിനാ ॥ **25** ॥

വ്രജൗകസാം സ്വതോകേഷു സ്നേഹവൽല്യാബ്ദമൻവഹം।
ശനൈർനിഃസീമ വവൃധേ യഥാ കൃഷ്ണേ ത്വപൂർവവത് ॥ **26** ॥

ഇത്ഥമാത്മാഽഽത്മനാഽഽത്മാനം വത്സപാലമിഷേണ സഃ।
പാലയൻ വത്സപോ വർഷം ചിക്രീഡേ വനഗോഷ്ഠയോഃ ॥ **27** ॥

ഏകദാ ചാരയൻ വത്സാൻ സരാമോ വനമാവിശത്।
പഞ്ചഷാസു ത്രിയാമാസു ഹായനാപൂരണീഷ്വജഃ ॥ **28** ॥

തതോ വിദൂരാച്ചരതോ ഗാവോ വത്സാനുപവ്രജം।
ഗോവർധനാദ്രിശിരസി ചരന്ത്യോ ദദൃശുസ്തൃണം ॥ **29** ॥

ദൃഷ്ട്വാഥ തത്സ്നേഹവശോഽസ്മൃതാത്മാ
സ ഗോവ്രജോഽത്യാത്മപദുർഗമാർഗഃ।
ദ്വിപാത് കകുദ്ഗ്രീവ ഉദാസ്യപുച്ഛോ -
ഽഗാദ്ധുങ്കൃതൈരാസ്രുപയാ ജവേന ॥ **30** ॥

സമേത്യ ഗാവോഽധോ വത്സാൻ വത്സവത്യോഽപ്യപായയൻ।
ഗിലന്ത്യ ഇവ ചാംഗാനി ലിഹന്ത്യഃ സ്വൗധസം പയഃ ॥ **31** ॥

ഗോപാസ്തദ്രോധനായാസമൗഘ്യലജ്ജോരുമൻയുനാ।
ദുർഗാധ്വകൃച്ഛ്രതോഽഭ്യേത്യ ഗോവത്സൈർദദൃശുഃ സുതാൻ ॥ **32** ॥

തദീക്ഷണോത്പ്രേമരസാപ്ലുതാശയാ
ജാതാനുരാഗാ ഗതമൻയവോഽർഭകാൻ।
ഉദുഹ്യ ദോർഭിഃ പരിരഭ്യ മൂർധനി
ഘ്രാണൈരവാപുഃ പരമാം മുദം തേ ॥ **33** ॥

തതഃ പ്രവയസോ ഗോപാസ്തോകാശ്ലേഷസുനിർവൃതാഃ।
കൃച്ഛ്രാച്ഛനൈരപഗതാസ്തദനുസ്മൃത്യുദശ്രവഃ ॥ **34** ॥

വ്രജസ്യ രാമഃ പ്രേമർദ്ധേർവീക്ഷ്യൗത്കംഠ്യമനുക്ഷണം।
മുക്തസ്തനേഷ്വപത്യേഷ്വപ്യഹേതുവിദചിന്തയത് ॥ **35** ॥

കിമേതദദ്ഭുതമിവ വാസുദേവേഽഖിലാത്മനി।
വ്രജസ്യ സാത്മനസ്തോകേഷ്വപൂർവം പ്രേമ വർധതേ ॥ **36** ॥

കേയം വാ കുത ആയാതാ
ദൈവീ വാ നാർയുതാസുരീ।
പ്രായോ മായാസ്തു മേ ഭർതു -
ർനാൻയാ മേഽപി വിമോഹിനീ ॥ **37** ॥

ഇതി സഞ്ചിന്ത്യ ദാശാർഹോ വത്സാൻ സവയസാനപി।
സർവാനാചഷ്ട വൈകുംഠം ചക്ഷുഷാ വയുനേന സഃ ॥ **38** ॥

നൈതേ സുരേശാ ഋഷയോ ന ചൈതേ
ത്വമേവ ഭാസീശ ഭിദാശ്രയേഽപി।
സർവം പൃഥക്ത്വം നിഗമാത് കഥം വദേ -
ത്യുക്തേന വൃത്തം പ്രഭുണാ ബലോഽവൈത് ॥ **39** ॥

താവദേത്യാത്മഭൂരാത്മമാനേന ത്രുട്യനേഹസാ।
പുരോവദബ്ദം ക്രീഡന്തം ദദൃശേ സകലം ഹരിം ॥ **40** ॥

യാവന്തോ ഗോകുലേ ബാലാഃ സവത്സാഃ സർവ ഏവ ഹി।
മായാശയേ ശയാനാ മേ നാദ്യാപി പുനരുത്ഥിതാഃ ॥ **41** ॥

ഇത ഏതേഽത്ര കുത്രത്യാ മൻമായാമോഹിതേതരേ।
താവന്ത ഏവ തത്രാബ്ദം ക്രീഡന്തോ വിഷ്ണുനാ സമം ॥ **42** ॥

ഏവമേതേഷു ഭേദേഷു ചിരം ധ്യാത്വാ സ ആത്മഭൂഃ।
സത്യാഃ കേ കതരേ നേതി ജ്ഞാതും നേഷ്ടേ കഥഞ്ചന ॥ **43** ॥

ഏവം സമ്മോഹയൻ വിഷ്ണും വിമോഹം വിശ്വമോഹനം।
സ്വയൈവ മായയാജോഽപി സ്വയമേവ വിമോഹിതഃ ॥ **44** ॥

തമ്യാം തമോവന്നൈഹാരം ഖദ്യോതാർചിരിവാഹനി।
മഹതീതരമായൈശ്യം നിഹന്ത്യാത്മനി യുഞ്ജതഃ ॥ **45** ॥

താവത് സർവേ വത്സപാലാഃ പശ്യതോഽജസ്യ തത്ക്ഷണാത്।
വ്യദൃശ്യന്ത ഘനശ്യാമാഃ പീതകൗശേയവാസസഃ ॥ **46** ॥

ചതുർഭുജാഃ ശംഖചക്രഗദാരാജീവപാണയഃ।
കിരീടിനഃ കുണ്ഡലിനോ ഹാരിണോ വനമാലിനഃ ॥ **47** ॥

ശ്രീവത്സാംഗദദോരത്നകംബുകങ്കണപാണയഃ।
നൂപുരൈഃ കടകൈർഭാതാഃ കടിസൂത്രാംഗുലീയകൈഃ ॥ **48** ॥

ആംഘ്രിമസ്തകമാപൂർണാസ്തുലസീനവദാമഭിഃ।
കോമലൈഃ സർവഗാത്രേഷു ഭൂരിപുണ്യവദർപിതൈഃ ॥ **49** ॥

ചന്ദ്രികാവിശദസ്മേരൈഃ സാരുണാപാംഗവീക്ഷിതൈഃ।
സ്വകാർഥാനാമിവ രജഃസത്ത്വാഭ്യാം സ്രഷ്ട്യപാലകാഃ ॥ **50** ॥

ആത്മാദിസ്തംബപര്യന്തൈർമൂർതിമദ്ഭിശ്ചരാചരൈഃ।
നൃത്യഗീതാദ്യനേകാർഹൈഃ പൃഥക് പൃഥഗുപാസിതാഃ ॥ **51** ॥

അണിമാദ്യൈർമഹിമഭിരജാദ്യാഭിർവിഭൂതിഭിഃ।
ചതുർവിംശതിഭിസ്തത്ത്വൈഃ പരീതാ മഹദാദിഭിഃ ॥ **52** ॥

കാലസ്വഭാവസംസ്കാരകാമകർമഗുണാദിഭിഃ।
സ്വമഹിധ്വസ്തമഹിഭിർമൂർതിമദ്ഭിരുപാസിതാഃ ॥ **53** ॥

സത്യജ്ഞാനാനന്താനന്ദമാത്രൈകരസമൂർതയഃ।
അസ്പൃഷ്ടഭൂരിമാഹാത്മ്യാ അപി ഹ്യുപനിഷദ്ദൃശാം ॥ **54** ॥

ഏവം സകൃദ് ദദർശാജഃ പരബ്രഹ്മാത്മനോഽഖിലാൻ।
യസ്യ ഭാസാ സർവമിദം വിഭാതി സചരാചരം ॥ **55** ॥

തതോഽതികുതുകോദ്വൃത്തസ്തിമിതൈകാദശേന്ദ്രിയഃ।
തദ്ധാമ്നാഭൂദജസ്തൂഷ്ണീം പൂർദേവ്യന്തീവ പുത്രികാ ॥ **56** ॥

ഇതീരേശേഽതർക്യേ നിജമഹിമനി സ്വപ്രമിതികേ
പരത്രാജാതോഽതന്നിരസനമുഖബ്രഹ്മകമിതൗ।
അനീശേഽപി ദ്രഷ്ടും കിമിദമിതി വാ മുഹ്യതി സതി
ചച്ഛാദാജോ ജ്ഞാത്വാ സപദി പരമോഽജാജവനികാം ॥ **57** ॥

തതോഽർവാക് പ്രതിലബ്ധാക്ഷഃ കഃ പരേതവദുത്ഥിതഃ।
കൃച്ഛ്രാദുൻമീൽയ വൈ ദൃഷ്ടീരാചഷ്ടേദം സഹാത്മനാ ॥ **58** ॥

സപദ്യേവാഭിതഃ പശ്യൻ ദിശോഽപശ്യത് പുരഃ സ്ഥിതം।
വൃന്ദാവനം ജനാജീവ്യദ്രുമാകീർണം സമാപ്രിയം ॥ **59** ॥

യത്ര നൈസർഗദുർവൈരാഃ സഹാസൻ നൃമൃഗാദയഃ।
മിത്രാണീവാജിതാവാസദ്രുതരുട്തർഷകാദികം ॥ **60** ॥

തത്രോദ്വഹത് പശുപവംശശിശുത്വനാട്യം
ബ്രഹ്മാദ്വയം പരമനന്തമഗാധബോധം।
വത്സാൻ സഖീനിവ പുരാ പരിതോ വിചിൻവ -
ദേകം സപാണികവലം പരമേഷ്ഠ്യചഷ്ട ॥ **61** ॥

ദൃഷ്ട്വാ ത്വരേണ നിജധോരണതോഽവതീർയ
പൃഥ്വ്യാം വപുഃ കനകദണ്ഡമിവാഭിപാത്യ।
സ്പൃഷ്ട്വാ ചതുർമുകുടകോടിഭിരംഘ്രിയുഗ്മം
നത്വാ മുദശ്രുസുജലൈരകൃതാഭിഷേകം ॥ **62** ॥

ഉത്ഥായോത്ഥായ കൃഷ്ണസ്യ
ചിരസ്യ പാദയോഃ പതൻ।

ആസ്തേ മഹിത്വം പ്രാഗ്ദൃഷ്ടം
സ്മൃത്വാ സ്മൃത്വാ പുനഃ പുനഃ ॥ **63** ॥

ശനൈരഥോത്ഥായ വിമൃജ്യ ലോചനേ
മുകുന്ദമുദ്വീക്ഷ്യ വിനമ്രകന്ധരഃ ।
കൃതാഞ്ജലിഃ പ്രശ്രയവാൻ സമാഹിതഃ
സവേപഥുർഗദ്ഗദയൈലതേലയാ ॥ **64** ॥

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ ത്രയോദശോഽധ്യായഃ ॥